

Oponentský posudek magisterské práce

Název práce: NETRPĚLIVOST SRDCE: OD ROMÁNU K INSCENACI

Autorka práce: BcA. Monika HLINĚNSKÁ

Monika Hliněnská ve své diplomové práci pečlivě, strukturovaně, systematicky a s hojnou oporou v citacích z odborné literatury reflektuje svou cestu od dramatisace románu Stefana Zweiga *Netrpělivost srdce* k vlastní inscenaci v divadle DISK. Zamýšlí se nad dramatickým potenciálem Zweigova románu i nad úskalími jeho dramatisace a zvláště se zabývá určením tématu, vymezením rámcové situace, postavami i řešením závěru. Posléze dokumentuje tvůrčí proces vedoucí od dramatického textu k inscenaci i vývoj inscenace při reprízách.

Dramatisace a scénická realizace Zweigova románu *Netrpělivost srdce* je nepochybně náročnou výzvou, která vyžaduje hluboké porozumění vnitřnímu tématu románu v jeho mnohvrstevnatosti i jeho potenciálu oslovit dnešního diváka. Jak autorka uvádí ve své práci, Zweigův román vnímá jako „dokonalou psychologickou studii o lidské slabosti“ související s neschopností říci „ne“. V románu se v tomto smyslu zaměřuje především na „touhu zavděčit se druhému, abych byl přijat, často na úkor vlastního štěstí“.

Při veškerém respektu k autorčině svobodě vlastního výkladu textu se těžko ubráním dojmu, že redukce tématu Zweigova románu do roviny osobní psychologické zkušenosti výrazně omezuje možnosti vnímání širšího historického, společenského i filosofického kontextu a potažmo i dramatického a divadelního potenciálu. Ačkoli Monika Hliněnská ve své diplomové práci o historickém kontextu děje i doby vzniku románu pojednává, ve výsledném tematickém uchopení i scénickém řešení se to navzdory stále přítomnému portrétu císaře Franze Josefa omezuje především na dobový kolorit děje. Není snad Zweigův román ve spojitosti s dobovými a společenskými souvislostmi především protiválečným apelem?

Kladu si rovněž otázku, nakolik volba rámcové situace napomáhá celkovému scénickému sdělení. Zatímco v románu se Hofmiller ke svým osudným životním událostem vrací s časovým odstupem celého čtvrtstoletí a svěruje se s nimi samotnému autorovi, v rámci dramatisace Moniky Hliněnské představuje svůj příběh svému nadřízenému plukovníkovi Bubenčičovi jako bezprostřední problém důstojnické cti. Obávám se, že pro celkové sdělení smyslu hraje v románu

Hofmillerův časový odstup od událostí a jejich nahlédnutí z pozice člověka, který v životě dosáhl v kariérní i společenské rovině všeho, k čemu se kdysi upínal, ale v rovině svého svědomí selhal, zásadní roli. To, co se zdá být z hlediska dramatické realizaci spíše rozpačitě a divák se místy neubrání soucitu s hercem představujícím Bubenčiče, neboť je na scéně po většinu času odsouzen k trpnému sezení za stolem.

Od situačního rámce je odvozeno i celkové řešení scénického prostoru, který má představovat Bubenčičovu kancelář. Ve výsledku však scéně dominuje železná konstrukce s průsvitnými stěnami, která rozehrání situací a tvorbu mizanscén spíše limituje než inspiruje. Konstrukce slouží především jako zámecká terasa, na níž je v průběhu inscenace po většinu času situována chromá Edita. Většina klíčových scén na zámku Kekesfalvových je tím vizuálně i významově odsunuta do druhého plánu na úzkou plošinu mimo hlavní prostor jeviště.

Ve Zweigově románu hraje zásadní roli dobově podmíněná společenská hierarchie i s ní spjaté formy, normy, předpisy, zásady a principy a z nich vyplývající způsoby chování a jednání. Péče o uniformu, bílé rukavice, vzpřímené držení těla, zdvořilost, jemné způsoby nejsou jen otázkou vnějškové dobové ilustrace prostředí, ale jsou určujícími prvky celkového vnitřního postoje postav i jejich vnímání událostí. Stávají se současně zdrojem klamu a sebeklamu i zbloudění mezi zdáním a skutečností. Domnívám se, že dramaturgie ve snaze o aktualizaci připsanými dialogy tuto rovinu spíše oslabuje a v inscenaci je se společenskými normami a formami nakládáno nedůsledně v rovině nezbytných dobových příznaků bez aspirace na hlubší začlenění do významové struktury díla.

Navzdory otázkám které inscenace Moniky Hliněnské vyvolává, dokládá diplomantčinu schopnost vytvořit na základě náročného prozaického díla smysluplný dramatický tvar a realizovat ho na scéně jako logickou strukturu významů a forem. V diplomové práci Monika Hliněnská prokazuje schopnost na základě odborných znalostí přehledně a čtivě reflektovat vlastní tvůrčí práci. Diplomovou práci doporučuji k obhajobě, kterou navrhuji odvinout od otázky: V čem Vaše zkušenost s inscenováním vlastní dramaturgie posunula Váš pohled na zvolenou literární předlohu?

